

CONSTANTIN TONEGARU - UN ARGEȘEAN ÎN SERVICIILE MARINEI ROMÂNE

RADU GAVA
FLORENTINA COJOCARU

Încercăm în acest demers să-l readucem în memorie pe Constantin Tonegaru, navigatorul de origine argeșeană, slujitor în Serviciile Marinei Române, căpitan de cursă lungă, specialist în chestiuni de drept maritim și în domeniul marinei comerciale, cu o bogată activitate publicistică și o sensibilă aplecare spre poezie și proză marină, care și-a marcat biografia cu experiențe de viață tumultuoase și chiar dramatice, învăluite acum în uitarea așternută peste vremurile trecute.

Fiul lui Constantin și al Eufrosinei Tonegaru, s-a născut în orașul Curtea de Argeș, la 24 ianuarie 1883¹. Data nașterii este menționată în foaia matricolă, capitolul „starea civilă la începutul carierei militare”, aflată în fondul arhivelor Militare, deosebindu-se de cea menționată de Lucian Predescu în „Enciclopedia - Cugetarea”, pag. 856², ca fiind anul 1885, dată preluată probabil din lucrarea lui Constantin Nicolau - Stroești, „Portrete critice”, apărută în anul 1933 la București³, în care numele Tonegaru Constantin, cu anul nașterii 1885, apare într-o pleiadă de figuri consacrate scrisului, ca membrii mai vârstnici sau mai tineri ai „Asociației Publiciștilor Români”, alături de Pop Florentin, Emanuel Elefterescu, Victor Bilciurescu, Ioan Greculescu, Leontin Iliescu, Iuliu Scriban, Munteanu - Râmnic, Ilie Torouțiu, Niculescu Varone, Radu Demetrescu-Gyr (născut la Câmpulung), numai câteva nume, dintr-un lung șir, pe care autorul lucrării i-a cunoscut și a colaborat de-a lungul anilor.

A studiat în Italia și a absolvit cu succes cursuri la Institutul tehnico-nautic „Amerigo Vespucci” din Livorno, obținând licența și brevetul de căpitan de cursă lungă, cutreierând apoi, în lungi voiajuri, mărilor și oceanele, până în depărtatele porturi ale Americii de Sud, redactând cu unul din aceste prilejuri,

¹ Arhivele Militare. Fond arh. 3042 - Memorii bătrâni, nr. 3231, căpitani, litera T.

² Lucian Predescu, *Enciclopedia „Cugetarea”*, Buc. 1999, p. 856.

³ Nicolau - Stroești, C., *Portrete critice*, Vol. 1, Buc., 1933, p. 93.

un interesant jurnal de bord pe care la publicat în anul 1905, la București cu titlul: „De pe Dunăre la Meuza”

În țară, a urmat cursurile Facultății de drept din București, specializându-se în chestiuni de drept maritim, licența în acest domeniu oferindu-i posibilitatea îndeplinirii funcției de șef al Serviciului Contencios din cadrul Direcției Serviciului Maritim Român, unde a fost detașat și a lucrat în perioada anilor 1915 - 1930, apoi ca avocat la direcția Porturilor și Căilor de Comunicații pe Apă.

În perioada 10 octombrie 1934 - 1 mai 1935, a îndeplinit funcția de avocat în cadrul Direcției P.T.T. și în cadrul Ministerului Apărării Naționale.

Ca specialist în acest domeniu, s-a distins încă din 1910 prin colaborări statornicela „Calendarul Maritim” și la revista „România maritimă și fluvială”, organ al Ligii Navale Române, susținând cu multe argumente naționalizarea agențiilor de vapoare din porturile maritime și fluviale, ca și naționalizarea echipajelor pe vase sub pavilion românesc.

În toate almanahurile ziarului „Argus”, începând din 1923 și până în 1933, a publicat un bogat material de specialitate, referitor la jurisdicția prizelor și a multiplelor aspecte legate de marina comercială, prezența sa de specialist fiind remarcată și în articolele de fond ale ziarului „Argus” - organ zilnic al comerțului, industriei și finanțelor, fondat de Simion Pauker în anul 1910, al cărui director a fost apoi, Grigore Gafencu, și al ziarului „Plutus”⁴.

De o importanță majoră și mult apreciate de specialiștii din domeniu au fost lucrările în volum separate, elaborate și publicate în perioada anilor 1920 - 1934: „Semaforul Dunărei și al Mării Negre”, 1920; „Codul maritim și fluvial român”, 1926, retipărit în 1934; „Procedura în materie de avarii și sinistre maritime”, 1924, retipărit în 1933; „Marina comercială. Studiu critic”, 1926; „Transporturile maritime și fluviale”, 1926; „Avarii comune în dreptul maritim”, 1927; „Abordajul dintre vapoarele Kios și Principesa Maria”, 1930; „Influența războiului mondial pe Dunăre”, 1931; „Manualul agentului de vapoare”, 1932; „De rebus Maris” 1934⁵.

Pe tărîm obștească, împreună cu alți navigatori, a pus la Galați bazele „Ligii Navale Române”, în anul 1920, organizație care în 1926 s-a transformat în Asociația Culturală și Patriotică, sub președenția M.S. Regelui Ferdinand.

În 1925 a reorganizat „Uniunea Marinarilor din România”, pusă sub președenția Principelui Nicolaie și tot în 1926 a colaborat la înființarea primei „Societăți Naționale Maritime de Transporturi și Agenții Maritime”, „Transmar”, cu sediul la Galați și cu sucursale în celelalte porturi din țară și străinătate.

Activitatea desfășurată pe tărîmul publicisticii literare a completat în

⁴ Ibidem.

⁵ Ibidem.

mod armonios domeniul de specialitate practicat, dezvăluindu-i firea autorului: sensibilitate, pasiune trăsături specifice genului liric sau epic.

A scris și a publicat versuri și proză în coloanele revistelor: „Pagini literare”, „Floare albastră”, „Flacăra”, „Ilustrațiunea română”, „Realitatea ilustrată”, „Magazinul”, precum și în cotidienele „Universul” și „Adevărul”, publicând apoi un volum separat, „Poezia mării”, considerat prima antologie românească de proză și versuri marine, lucrare literară care se adaugă în mod fericit prozei memorialistice a „Jurnalului de bord”, publicat în 1905.

În domeniul militar și-a făcut datoria îndeplinind servicii utile în cadrul anumitor pozițiuni.

Dosarul său militar⁶ reflectă ascensiunea de la soldat voluntar, la 1 noiembrie 1903, caporal - 6 mai 1904, sergent - 6 nov. 1904, plutonier - 1 iunie 1905, iar prin decretul 3783, la 10 mai 1913, devine sublocotenent în rezervă.

Prin înaltul decret 2559, la 1 noiembrie 1916, este avansat locotenent în cadrul Diviziei de matre, iar la 15 ianuarie 1920, primește gradul de căpitan. Și-a executat mobilizările și concentrările atât înainte cât și după război.

În timpul primului război mondial sublocotenentul Constantin Tonegaru a fost mobilizat începând cu 16 august 1916 la „Bateriile Turtucaia”, transferat la 20 august 1916 în cadrul „Apărării maritime Sulina”, apoi la „Batalionul de Debarcare - 20 martie 1917, la Comunicații pe Apă în 1918 și la Serviciul Transporturilor - 1 decembrie 1918 - 31 martie 1919.

Aprecierile din foile calificative și avansările dovedesc seriozitate în îndeplinirea datoriei militare, cu toate că uneori superiorii găsesc și lipsuri subalternilor.

„Sănătos și rezistent, a fost concentrat 10 zile și însărcinat cu instrucția oamenilor de la tunurile 150 și 152. A luat parte la toate conferințele ținute ofițerilor de rezervă.

Este inteligent și caută a se pune la curent cu instrucțiunile militare. Sunt de părere a fi concentrat pentru un timp mai îndelungat. S-a constatat că nu cunoaște destul noile regulamente de infanterie. S-a achitat bine de însărcinările avute. Merită a înainta locotenent.” - scria căpitanul Lupașcu în caracterizarea sublocotenentului de rezervă, Tonegaru Constantin, pe anul 1915 (de la 1 nov. 1914 la 31 oct. 1915)

Pe front a fost activ, a comandat o baterie la Sulina, faptele sale de arme remarcându-se în doborârea unui hidroavion inamic și în capturarea vaporului german „Letos”. A fost rănit în 1917 și internat într-un spital din Moldova.

În caracterizarea din 1918 întocmită de comandantul Nicolaie Ionescu scrie: „Sublocotenentul de rezervă Constantin Tonmegaru este un ofițer distins și cu aptitudini militare frumoase. Și-a atras laude și a fost decorat și de ruși și de noi. În serviciile anterioare ce le-a avut este absolvent al Școlii de căpitani

⁶ Arhivele Militare. Fond arhivistic 3042, Memorii bătrâni, nr. 231.